

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО; КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Лисько Т.Д.,

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри кримінального права та процесу
Юридичного факультету
Національного авіаційного університету

Дьякова Ю.В.,

здобувачка вищої освіти другого (магістерського) рівня
Національного авіаційного університету

УДК 343.918.2

DOI 10.32782/2663-5666.2023.1.10

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО:
КРИМІНОЛОГІЧНИЙ ПОРТРЕТ ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ

Постановка проблеми. Насильство є однією з тих кримінологічних категорій, що характеризуються високим ступенем суспільної небезпечності. І хоча насильство існує ще з давніх давен, його проблематика у суспільстві стала однією з актуальних тем для досліджень лише з кінця ХХ століття і набула особливої актуальності останнім часом. Сьогодні нарешті домашньому насильству почала приділятися достатня увага: розширені межі його сприйняття, внесені відповідні законодавчі зміни, встановлена відповідальність для кривдника, а також постійно розробляються заходи щодо профілактики вчинення домашнього насильства. Поряд з цим, залишається відкритим питання, яка особа здатна вчиняти кримінальні протиправні дії щодо своєї сім'ї, що її характеризує та відрізняє від інших осіб. Точна кримінологічна характеристика особи злочинця дозволяє встановити детермінанти вчинюваних кримінальних правопорушень у даній сфері суспільних відносин та засоби боротьби з ними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання домашнього насильства та особи злочинця, що його вчиняє, досліджується багатьма науковцями. Зокрема, воно висвітлюється в наукових роботах таких вчених, як Гега І. В., Біленко П. С., Дмитрашук О. С., Змисла М., Перелігіна Р. В., Митник У. М., Гришко Ю. Ю., Іщенко Т. В., Блага А. Б.

Мета статті полягає у дослідженні та висвітленні кримінологічної характеристики особи злочинця, який вчиняє домашнє насильство, формуванні його кримінологічного портрету.

Виклад основного матеріалу дослідження. Останні роки задля боротьби та протидії до-

машньому насильству в Україні був прийнятий Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» [2] та Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами», що започаткували кримінальну відповідальність за вчинення домашнього насильства [1].

Для розуміння того, що вважається домашнім насильством, необхідно звернутися до ч. 3 ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», де зазначається, що «домашнє насильство – діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь» [2]. В свою чергу у санкції ст.126-1 КК України, що передбачає кримінальну відповідальність за домашнє насильство, встановлене покарання у виді громадських робіт на строк від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин, або арешту на строк до шести місяців, або обмеження волі на строк до п'яти років, або позбавлення волі на строк до двох років [3].

Поняття «особа злочинця» визначається науковцями по-різному і є досить дискусійним питанням. Дослідивши це питання, П.С. Біленко вказує, що це поняття розглядалось у науковій літературі як «сукупність соціально-демографічних, моральних і правових властивостей, ознак, зв'язків, відношень, що характеризують особу, яка вчинила злочин, і впливають на її злочинну поведінку», «сукупність соціально значущих властивостей, які в поєднанні із зовнішніми умовами (ситуацією) впливають на злочинну поведінку», «сукупність інтегрованих у ній соціально значущих негативних властивостей, що утворилися в процесі їх різноманітних та систематичних взаємодій з іншими людьми», «сукупність істотних та стійких суспільних ознак і соціально зумовлених біопсихологічних особливостей індивіду, що, об'єктивно реалізуючись у вчиненні конкретного злочину (злочинах), надають його вчинку характер суспільної небезпеки, а винній особі - властивість суспільної небезпеки, у зв'язку з чим вона притягується до відповідальності, передбаченої кримінальним законом» [4, с. 96]. В цілому, ми підтримуємо висновок автора, що під поняттям «особа злочинця» слід розуміти як комплекс соціально значущих ознак, зв'язків і відносин, які характеризують людину (особу), винну в порушенні закону про кримінальну відповідальність [4, с. 97].

В свою чергу поняття особи злочинця, що вчиняє домашнє насильство, можна сформулювати виходячи із кримінологічного аналізу диспозиції ст. 126-1 КК України. «особа, яка умисно систематично вчиняє фізичне, психологічне або економічне насильство щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою ця особа перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи» [3].

Згідно з даними, розміщеними у Єдиному звіті про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2022 року, в 2022 році було зареєстровано 1498 випадків домашнього насильства. І це лише офіційно зареєстровані випадки. Можемо припустити, що реальна кількість випадків домашнього насильства суттєво перевищує даний показник.

Зупинимось на тих особливих кримінологічних властивостях, що характеризують особу кривдника.

Загалом в науковій літературі вчені виділяють три основні властивості: біологічні (стать, вік особи), соціальні (місце в суспільстві, місце проживання, освіта, вид зайнятості, сімейний стан тощо) та психологічні (емоційний стан, характер, темперамент, емоційний інтелект, психічні розлади тощо).

В свою чергу, Дмитрашук О. С. називає такі властивості особи кривдника: 1) соціально-демографічні (стать, вік, соціальне становище, рівень освіти, сімейний стан, рід занять тощо); 2) кримінально-правові (зміст і мотивація, одноосібний чи груповий характер злочинної діяльності, тривалість та інтенсивність злочинної діяльності, наявність чи відсутність судимості тощо); 3) соціально-психологічні властивості та якості осіб, які вчинили злочин (світогляд, інтереси та життєві установки) [5, с. 20].

Вчені у своїх роботах доходять висновків, що зазвичай особою, яка вчиняє домашнє насильство є повнолітній чоловік (хоча не рідкі випадки, коли домашнє насильство вчиняють і неповнолітні). Так, за даними за даними Аналітичного центру ЮрФем, чоловіки найчастіше вчиняють домашнє насильство щодо жінок. Так, у 2156 проаналізованих справах виявлено, що чоловіки у 52% виступали кривдниками щодо дружини/співмешканки. У 20% справ син є кривдником, в 11% кривдниками виступали особи, соціальна роль яких брат, свекор, зять, чоловік доньки тощо. Жінки виступають кривдницями лише в 6% справ [6].

Науковці відзначають, що кривдники відрізняються емоційною нестійкістю, імпульсивністю вчинків, домінуванням насильницьких стереотипів поведінки у конфліктних ситуаціях, з них близько 1/3 мали психічні аномалії в межах осудності або попередні судимості. Невід'ємними рисами кривдника є егоїзм, егоцентризм, агресивність, зневага до інтересів і думок інших людей, намагання задовольнити за будь-яку ціну власні бажання; особлива вразливість до такої поведінки оточуючих, якщо його недоторканність і мужність ставляться під сумнів [7, с. 225].

Характерною особливістю домашніх кривдників є низький рівень освіти, культури та виховання. Так, за рівнем освіти більшість осіб (49,3 %) мала повну загальну середню освіту, 23,4 % – середню спеціальну, по 3,9 % – вищу та базову середню освіту, незакінчену вищу – 1,3 % [8, с. 157].

Ще однією особливістю є те, що зазвичай ці особи неодружені, однак перебувають у сімей-

них стосунках зі своїми жертвами. Так, результати узагальнення кримінальних проваджень свідчать, що у 77 % випадків злочинці були у сімейних чи подружніх стосунках з потерпілими [8, с. 158].

Щодо віку, то, як зазначає Блага А. Б., пік кримінальної активності осіб, які вчинили злочини, пов'язані з насильством в сім'ї, припадає на дві вікові категорії – 21-29 роки, що становить 29 % від загальної маси, та 30-39 років, що складає 26,9 % [9, с. 228].

Іщенко Т. В. зазначає, що «більшість злочинців працездатного віку (79,2 %) на момент скоєння злочинів не працювали, 5,2 % мали роботу, 3,9 % становили пенсіонери, стосовно 11,7 % осіб інформація щодо виду діяльності у виразах відсутня. На підставі здійсненого дослідження з'ясовано, що особи, які вчиняли домашнє насильство, мали схильність до зловживання спиртними напоями, деякі з них перебували на обліку у нарколога. Згідно з виразами судів, 75,3 % осіб, притягнутих до кримінальної відповідальності за домашнє насильство, вчинили злочин у стані алкогольного сп'яніння» [10, с. 68].

Як зазначає Змисла М., до початку повномасштабного вторгнення російської федерації від домашнього насильства в Україні страждало орієнтовно 1,8 мільйона жінок. При цьому щороку цифри зростали. Зокрема, у 2021 році зафіксовано на 56% більше звернень з приводу домашнього насильства в порівнянні з 2020 роком. Водночас, відповідно до аналізу даних вчинення домашнього насильства у перші місяці повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну, зафіксованих випадків домашнього насильства стало менше порівняно з попередніми роками [6]. Такий показник можна пояснити декількома факторами: по-перше, схильні до агресії чоловіки «отримали можливість» виплеснути свою агресивність щодо окупантів; по-друге, певний відсоток з них стали на захист Вітчизни; по-третє, на території України, що потрапила під тимчасову окупацію, не можна провести облік випадків домашнього насильства; по-четверте, зменшилися випадки звернення до правоохоронних органів потерпілих від домашнього насильства.

Однак, на жаль, проблема вчинення домашнього насильства навіть у такий складний для країни та всіх громадян України період залишається актуальною. Хоча статистика і вказує, що кількість випадків домашнього насильства у 2022 році була меншою, ніж у попередніх ро-

ках, однак, на нашу думку, причиною цього є те, що постраждалі особи просто не зверталися за допомогою. Особливо у перші місяці повномасштабного вторгнення, коли всі сили були кинуті на оборону країни, людям могло здаватися, що їх проблеми «не на часі» та просто замовчували факти вчинення цього кримінального правопорушення.

Для отримання «свіжих» даних для нашого дослідження ми проаналізували Єдиний звіт про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення за січень-грудень 2022 року, а саме щодо осіб, які вчинили кримінальне правопорушення передбачене ст. 126-1 КК України (домашнє насильство).

Загалом у 2022 році було оголошено підозру про вчинення домашнього насильства 1193 особам, з них лише 36 жінкам, що знову підтверджує той факт, що зазвичай це кримінальне правопорушення вчиняється чоловіками.

Щодо вікової категорії: від 18 до 28 років – 92 особи; від 29 до 39 років – 430 осіб; від 40 до 54 років – 463 особи; від 55 до 59 років – 69 осіб; 60 років і більше – 62 особи. Як бачимо, у 2022 році більшість випадків домашнього насильства були вчинені чоловіками молодого та середнього віку від 29 до 54 років.

Проаналізувавши дані про освіту даних осіб можна зазначити наступне: кривдниками з вищою освітою виявилися 31 особа; з професійною (професійно-технічною) освітою – 194 особи; з базовою середньою освітою – 881 особа; з початковою освітою – 6 осіб; без освіти – 4 особи. Із зазначених даних можна сказати, що не завжди люди з повною відсутністю освіти є домашніми кривдниками. Як бачимо, їх чисельність за 2022 рік була найменшою. Однак серед осіб, які не здобули професійної чи вищої освіти після школи чисельність кривдників є найвищою. Як висновок можна сказати, що певною мірою освіта впливає на формування особистості та її моральних якостей, тому важливо надавати цьому більшу увагу і проводити профілактику вчинення кримінальних правопорушень під час навчального процесу.

Щодо громадянства, то лише 6 осіб виявилися іноземними особами, решта ж були громадянами України.

Важливу роль, як ми вже зазначали, відіграють відомості про зайнятість особи. Тож, в 2022 році 916 осіб які вчинили домашнє насильство були працездатними, які не працюють та не навчаються, 61 особа були безробітними. 272 особи виявилися особами, які раніше вчи-

няли дане кримінальне правопорушення, а також 166 осіб які мали не зняту та не погашену судимість.

Існує стереотип, що лише особа, яка зловживає алкогольними, наркотичними чи психотропними речовинами найчастіше вчиняє домашнє насильство. Однак, у 2022 році у стані алкогольного сп'яніння домашнє насильство вчинили 280 осіб, а у стані наркотичного або токсичного або психотропного сп'яніння лише одна особа. Решта ж 912 осіб з тих 1193, яким було вручено підозру, були тверезими та ясно усвідомлювали свої дії.

Цікаву статистику наводить Лимаренко Ю., яка зазначає, що аналіз показника попередніх судимостей показав, що серед осіб, які вчинили домашнє насильство, 34% раніше було засуджено за вчинення різних видів злочинів. Тобто кожен третій кривдник раніше вчиняв кримінальне правопорушення та був за це засуджений. 15,5% було засуджено 2 і більше разів, а 4,8% мають у своїй біографії більше 5 судимостей. 9,7% кривдників, провели більше 3–х років в установах виконання покарань, відбуваючи реальний термін. 6,7% раніше засуджених осіб відбували свої терміни більше 10 років [11, с. 249].

Лимаренко Ю., досліджуючи види (різновиди) кримінальних правопорушень, що передували вчиненню домашнього насильства, відзначила, що найбільшу кількість складають кримінальні правопорушення проти власності, які становлять 31% з 34% випадків засудження. Найбільша частка з них припадає на крадіжку (ст. 185 КК України). З показником 9,7% другими за кількістю засуджень є кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності, більшу частину з яких становить хуліганство (ст. 296 КК України). 8,7% осіб було засуджено за кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи, з найбільшим відсотковим показником йде умисне тяжке тілесне ушкодження (ст. 121 КК України) [11, с. 249].

Із зазначеного можна зробити висновок, що особи, які вчиняють домашнє насильство зазвичай характеризуються схожими моральними якостями, особливостями характеру, поглядами на життя.

Також, окрім властивостей особи кривдника науковці наводять їх типи. Існують різні погляди в на типізацію даної категорії осіб. Однак найбільш усталеною та поширеною є наступна: 1) ситуаційний тип – зазвичай це особи, які пози-

тивно (або нейтрально) характеризуються, однак не вміють стримуватися в емоційно нестійких, конфліктних ситуаціях. В межах ситуаційного типу виокремлено три підтипи: раптово-конфліктний, афективний, накопичувально-афективний; 2) нестійкий тип – різко негативні особи, які зазвичай ведуть антиморальний спосіб життя, мають низький рівень культури та освіти, не рідко є правопорушниками; 3) стійкий тип – дані особи, як і попередній тип характеризуються своїми низькими моральними якостями та потягом до вчинення правопорушень, однак вони вирізняються своєю агресивністю та потягом до насильницьких дій (часто причиною є вживання спиртних напоїв чи наркотичних засобів); 4) злісний тип – найагресивніший тип, представники якого вирізняються своєю жорстокістю, озлобленістю, цинізмом. Нерідко вони вчиняють домашнє насильство для власного задоволення без будь-якої причини, при цьому перекладаючи всю вину на свою жертву [10, с. 69].

Важливу роль у формуванні особи кривдника грають не лише соціально-демографічні фактори, а й морально-психологічні. Щодо психологічних особливостей даних злочинців, то вони характеризуються наявністю таких якостей: завищена чи приховано занижена самооцінка (часто – неадекватна); ригідність установок; страх перед змінами у своєму житті, які розглядаються як потенційні фактори втрати контролю над ситуацією й оточенням; висока цінність власного самоствердження, навіть за рахунок інших людей; реалізація власної систематично агресивної поведінки без визнання власної провини й відповідальності; наявність дитячих психологічних травм; низька культура подолання стресів і травм; стигматизація та приниження близьких людей, применшення їхньої цінності та інші [12, с. 54].

Як зазначає Лимаренко Ю., первинною ланкою формування внутрішніх переконань особи є сім'я. Саме в сім'ї починається наше становлення як людини соціальної [11, с. 248]. Ми повністю погоджуємося з авторкою, оскільки сім'я – це те, що оточує дитину з перших днів її життя, і саме атмосфера в сім'ї, методи виховання, ставлення до дитини, стосунки між батьками та іншими родичами. Все це дає дитині перші уроки про те, як треба поводитися і формує в ній ті моральні якості, які в подальшому будуть слугувати для формування або нормальної особистості, або ж особи злочинця.

Якщо дитина зростає в сім'ї, де має місце систематичне вчинення насильства щодо рід-

них; відсутність поваги; приниження рідних за прояв своїх емоцій; зловживання алкоголем, наркотичними чи іншими речовинами; кожна проблема вирішується сварками та насильством – існує велика можливість того, що дитина перехопить дану модель поведінки і буде робити це все вже зі своєю сім'єю. Тому дуже важливо приділяти увагу належному вихованню дітей і формуванню у них правильних якостей і поглядів.

Висновки. За проаналізованими нами кримінологічними властивостями та статистичними даними можна сформулювати такий кримінологічний портрет особи злочинця, що вчиняє домашнє насильство: повнолітній чоловік, середнього віку, без вищої освіти, неодружений, але перебуває у сімейних стосунках, зловживає алкогольними напоями чи наркотичними засобами, може мати судимості та психічні розлади, а також володіє такими якостями як цинізм, егоїзм, жорстокість, занадто висока (або навпаки низька) самооцінка, емоційно нестійкий. Звичайно, під ці критерії потрапляють не всі домашні насильники, адже вчиняти дане кримінальне правопорушення можуть й інші категорії осіб, й іноді досить складно виявити, яка особа здатна на такі дії (адже домашнім аб'юзером може бути і жінка, син чи батьки, інтелігентний професор, чи відома ведуча).

Наостанок хочемо зазначити, що домашнє насильство – це кримінальне правопорушення, за яке кривдник має нести відповідальність. В Україні нині діють різні організації, які допомагають жертвам домашнього насильства. Наприклад онлайн-платформа «Мені здається», «Центр «Жіночі перспективи», «Час добра та милосердя», благодійна організація «Світло надії» та діють спеціальні шелтери для жертв домашнього насильства.

Слід вказати, що одним із ключових завдань кримінологічної політики у сфері протидії та профілактики домашнього насильства є подолання дискримінаційних упереджень, звичаїв, традицій та всіх інших практик, які ґрунтуються на ідеях тоталітарного режиму, стереотипних ролях жінок та чоловіків. Це виступає однією зі складових концепцій соціальної правової держави та слугує для визнання пріоритетними загальнолюдських цінностей, прав і свобод. За цих умов підвищується роль профілактичних, превентивних заходів насильницької поведін-

ки у сімейно-побутових родинних відносинах. Кримінологічна характеристика особи злочинця у цій сфері дозволить виробити ефективні та дієві заходи протидії та запобігання домашньому насильству, вплине на зменшення латентності даного кримінального правопорушення та розкриє можливості для ефективного захисту вразливих категорій осіб.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гега І. В. Насильство в сім'ї та шляхи вирішення проблеми. *Науковий простір: актуальні питання, досягнення та інновації* : тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції здобувачів освіти та молодих вчених. Юридичні науки. 2021. С. 341-344.
2. Про запобігання та протидію домашньому насильству : закон України від 7 грудня 2017 року № 2229-VIII. *Відомості Верховної Ради України*, 2017. № 5. Ст. 35.
3. Кримінальний кодекс України : кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*, 2001. № 25-26. Ст. 131.
4. Біленко П. С. Кримінологічна характеристика кривдника. *Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка*. 2019. Випуск 2 (86). С. 95-105.
5. Дмитрашук О. С. Кримінологічна характеристика особи, яка вчиняє домашнє насильство. *Юридична наука*. № 2 (104), 2022. С. 19-25.
6. Змисла М. Домашнє насильство крізь призму війни. *Українська правда* : Життя, 2022. URL: <https://life.pravda.com.ua/columns/2022/11/29/251536/> (дата звернення – 12.02.2023).
7. Перелигіна Р. В., Митник У. М. Психологічні особливості особи злочинця, який вчиняє домашнє насильство. *Філософські, методологічні та психологічні проблеми права*: матеріали VIII Всеукраїнської науково-теоретичної конференції, 2020. С. 224-225.
8. Гришко Ю. Ю. Криміналістична характеристика особи злочинця в кримінальних провадженнях про домашнє насильство. *Актуальні питання криміналістики та судової експертизи* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 2020. С. 157-158.
9. Блага А. Б. Насильство в сім'ї (кримінологічний аналіз і запобігання) : монографія. Харків : ФОП Макаренко, 2014. 360 с.
10. Іщенко Т. В. Особа злочинця як елемент криміналістичної характеристики домашнього насильства. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. № 3 (112), 2019. С. 65-71.
11. Лимаренко Ю. Кримінологічна характеристика особистості, яка вчинила домашнє насильство. *Knowledge, Education, Law, Management*. № 6 (34), 2020. С. 245-252.
12. Протидія домашньому та гендерно зумовленому насильству й добробут громад. *Метод. посіб. /за заг. ред. Кочемировська О.О. К. : ФОП Клименко*, 2020. 64с.

Лисько Т.Д., Дьякова Ю.В. ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО: КРИМІНОЛОГІЧНИЙ ПОРТРЕТ ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ

Сучасне суспільство страждає від проблеми насильства. Тенденція постійного підвищення рівня домашнього насильства зумовлює необхідність термінового вивчення даного питання для розробки плану дії по боротьбі з ним та його профілактикою. Сьогодні нарешті домашньому насильству почала приділятися достатня увага: розширені межі його сприйняття, внесені відповідні законодавчі зміни, встановлена відповідальність для кривдника, а також постійно розробляються заходи щодо профілактики вчинення домашнього насильства. Поряд з цим, залишається відкритим питання, яка особа здатна вчиняти кримінальні протиправні дії щодо своєї сім'ї, що її характеризує та відрізняє від інших осіб. Точна кримінологічна характеристика особи злочинця дозволяє встановити детермінанти вчинюваних кримінальних правопорушень у даній сфері суспільних відносин та засоби боротьби з ними. В статті досліджується проблеми визначення та дається кримінологічна характеристика особи злочинця, що вчиняє домашнє насильство, встановлюються його загальні особливості. Розкривається характеристика типів осіб кривдників, а також ті моральні якості, які притаманні даній категорії осіб. Через призму всіх зазначених відомостей про властивості, якості та типи особи кривдника сформовано його психологічний портрет. Автори наголошують на важливості подолання дискримінаційних упереджень, звичаїв, традицій та всіх інших практик, які ґрунтуються на ідеях тоталітарного режиму, стереотипних ролях жінок та чоловіків і породжують домашнє насильство. Зроблено висновок, що кримінологічна характеристика особи злочинця у цій сфері дозволить виробити ефективні та дієві заходи протидії та запобігання домашньому насильству, вплине на зменшення латентності даного кримінального правопорушення та розкриє можливості для ефективного захисту вразливих категорій осіб.

Ключові слова: насильство; домашнє насильство; особа, що вчиняє домашнє насильство; особа кривдник; характеристика; кримінологічний портрет; кримінальне правопорушення.

Lysko T.D., Diakova Yu.V. DOMESTIC VIOLENCE: CRIMINOLOGICAL PORTRAIT OF THE CRIMINAL IDENTITY

Modern society suffers from the problem of violence. The tendency of a constant increase in the level of domestic violence necessitates an urgent study of this issue to develop an action plan to combat it and prevent it. Today, domestic violence has finally begun to receive sufficient attention: the boundaries of its perception have been expanded, relevant legislative changes have been made, responsibility for the offender has been established, and measures to prevent domestic violence are being developed on a regular basis. At the same time, the question remains as to what kind of person is capable of committing criminal unlawful acts against his or her family, what characterizes and distinguishes them from other persons. An accurate criminological characterization of the offender's personality makes it possible to establish the determinants of criminal offenses committed in this area of social relations and the means of combating them. The article examines the problems of defining and providing a criminological characterization of the personality of a perpetrator of domestic violence, and establishes its general features. The author describes the types of offenders' personalities, as well as the moral qualities inherent in this category of persons. Through the prism of all this information about the properties, qualities and types of the offender's personality, the author creates a psychological portrait of the offender. The authors emphasize the importance of overcoming discriminatory prejudices, customs, traditions and all other practices that are based on the ideas of a totalitarian regime, stereotypical roles of women and men and generate domestic violence. It is concluded that the criminological characterization of the perpetrator in this area will allow developing effective and efficient measures to counteract and prevent domestic violence, will affect the reduction of the latency of this criminal offense and will open up opportunities for effective protection of vulnerable categories of persons.

Key words: violence; domestic violence; perpetrator of domestic violence; perpetrator; characterization; criminological portrait; criminal offense.